



---

**Ilmajoen kunnan tarkastuslautakunnan  
arviointikertomus vuodelta 2019**

**Sisällysluettelo:**

- 1. Tarkastuslautakunnan tehtävä, toiminta ja kokoonpano**
- 2. Viranhaltijoiden ja asiantuntijoiden kuuleminen**
- 3. Talouden arviointi**
- 4. Talouden arviointihuomiot**
- 5. Toiminnan ja tavoitteiden arviointi**
- 6. Tarkastuslautakunnan muut havainnot**
- 7. Yhteenveto**
- 8. Tarkastuslautakunnan esitys kunnanvaltuustolle**
- 9. Allekirjoitukset**

## **1. Tarkastuslautakunnan tehtävä, kokoonpano ja toiminta**

Kuntalain 121§ mukaan valtuusto asettaa tarkastuslautakunnan hallinnon ja talouden tarkastusten sekä arvioinnin järjestämistä varten. Lautakunnan puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan tulee olla kunnanvaltuutettuja.

### **Tarkastuslautakunnan tehtävä**

- 1.) valmistella valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat;
- 2.) arvioida, ovatko valtuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla;
- 3.) arvioida talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman riittävyttä, jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää;
- 4.) huolehtia kunnan ja sen tytäryhteisöjen tarkastuksen yhteensovittamisesta;
- 5.) valvoa kuntalain 84§:n mukaan säädetyn sidonnaisuuksien ilmoittamisvelvollisuuden noudattamista ja saattaa ilmoitukset valtuustolle tiedoksi;
- 6.) valmistella kunnanhallitukselle esitys tehtäviään koskevaksi hallintosäännön määräyksiksi sekä arvioinnin ja tarkastuksen talousarvioksi;

Tarkastuslautakunta laatii arviointisuunnitelman ja antaa valtuustolle kultakin vuodelta arviointikertomuksen, jossa esitetään arvioinnin tulokset. Arviointikertomus käsitellään valtuustossa tilinpäätöksen yhteydessä. Lautakunta voi antaa valtuustolle muitakin tarpeellisenä pitämiään selvityksiä arvioinnin tuloksista. Kunnanhallitus antaa valtuustolle lausunnon toimenpiteistä, joihin arviointikertomus antaa aihetta. Ilmajoen kunnan tarkastuslautakunta on perehtynyt valtuuston asettamiin tavoitteisiin ja kunnanhallituksen toimintakertomuksessa esittämiin tavoitteiden toteutumista koskevaan raportointiin.

### **Sisäisen valvonnan ja konsernivalvonnan järjestäminen**

Kunnanhallitus vastaa kokonaisvaltaisen sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä. Kunnan sisäinen valvonta ja siihen liittyvä riskien hallinta on hoidettu kunnanhallituksen 16.12.2002 hyväksymien ja 26.2.2007 muuttamien Ilmajoen kunnan taloudenhoidon toimintaohjeiden mukaisesti. Kunnanhallituksen marraskuussa 2010 hyväksymä sisäisen valvonnan säännöstö tuli voimaan 1.1.2011.

Sisäisen valvonnan tarkoituksena on varmistaa, että kunnan toiminta on taloudellista ja tuloksellista, päätösten perusteena oleva tieto on riittävää ja luotettavaa, lain säännöksiä, viranomaisohjeita ja toimielinten päätöksiä noudatetaan sekä omaisuus ja voimavarat turvataan.

***Tilintarkastaja on vuonna 2019 antanut tilintarkastuspöytäkirjan ja kehottanut kunnanhallitusta päivittämään sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjeen. Mainitussa asiassa ei ole tapahtunut kehitystä.***

## **Kokoonpano**

Ilmajoen kunnanvaltuusto on valinnut kokouksessaan 15.05.2017 tarkastuslautakuntaan toimikaudeksi 01.06.2017-31.05.2021 seuraavat jäsenet.

**Pj. HANNU AKKANEN**

**vj. MATTI TALVITIE**

**Vpj. JUHA-PEKKA KARVONEN**

**vj. JYRI HANNUKSELA**

**Jäsen SARI MANTERE**

**vj. TUIJA SIRÉN-SAHRAKORPI**

**Jäsen SEPPO PITKÄMÄKI**

**vj. JUHANI PAKKALA**

**Jäsen BIRGITTA SIHTO**

**vj. LIISA OJANPERÄ**

Tarkastuslautakunnan sihteerinä on toiminut pääsääntöisesti tilintarkastaja Tuula Ylikangas sekä toisinaan myös Raili Korkeamäki sekä Sari Mantere.

Ilmajoen kunnanvaltuusto on kokouksessaan 15.05.2017 valinnut tilintarkastusyhteisöksi valtuustokaudelle 2017-2021 BDO Audiator Oy:n

Vastuullisena tilintarkastajana on toiminut 01.07.2017 alkaen JHT, HT Tuula Ylikangas

Konserniyhtiöiden tilintarkastajana on toiminut JHT, HT, Tuula Ylikangas

## **Toiminta**

Arvioinnin suorittamiseksi olemme käyneet keskusteluja kunnan johdon ja viranhaltijoiden kanssa, noudattaneet arviointisuunnitelmaamme, työohjelmaamme sekä perehtyneet eri hallintokuntienpöytäkirjoihin, hallintosäätöön ja kuntastrategiaan.

Tarkastuslautakunta kokoontui vuonna 2019 yhteensä 12 kertaa.

Olemme myös perehtyneet valtuuston asettamiin tavoitteisiin ja kunnanhallituksen toimintakertomuksessa esittämiin tavoitteiden toteutumista koskevaan raportointiin.

Tarkastuslautakunta on saanut tilintarkastajalta väliraportin, antanut tietoja tilintarkastuksen

etenemisestä sekä tarkastusraportin tilintarkastuksesta.

Tarkastuslautakunta kokonaisuudessaan on osallistunut FCG:n järjestämään kuntien tarkastuslautakuntien koulutukseen Tampereella 07.03.2019.

## 2. Viranhaltijoiden ja asiantuntijoiden kuuleminen

Tarkastuslautakunta kokoontui vuonna 2019 ja haastatteli seuraavia viranhaltijoita ja asiantuntijoita seuraavasti:

16.01.2019 Pirttikoski Seppo, kunnanjohtaja.

Koski Aino, työsuojeluvalltuutettu.

13.02.2019 Nokua-Keisanen Eveliina, varhaiskasvatusjohtaja.

Vainionpää Erja, päiväkodinjohtaja.

Koskela Markku, pääluottamusmies.

Lähde Marko, Hallinto- ja talousjohtaja.

20.03.2019 Suunnittelukokous

10.04.2019 Tytti Luoto, sosiaalijohtaja.

Marko Lähde, hallinto- ja talousjohtaja.

02.05.2019 Ranto Ahti, kunnanhallituksen puheenjohtaja.

Tuomikoski Timo, kunnanhallituksen 1.varapuheenjohtaja.

15.05.2019 Arviointikertomuksen laatiminen.

22.05.2019 Arviointikertomuksen laatiminen.

29.05.2019 Arviointikertomuksen laatiminen ja allekirjoitus sekä syksyn työohjelman suunnittelu.

28.08.2019 Seppo Pirttikoski, kunnanjohtaja.

24.09.2019 Martti Mannersuo, Valtuuston puheenjohtaja.

Marko Lähde, hallinto- ja talousjohtaja.

23.10.2019 Kuoppala Jarmo, vs. sivistysjohtaja.

Rousu Ari, Jaakko Ilkan koulun rehtori.

Pihlaja-Kuhna Vesa, Nopankylän kyläseuran puheenjohtaja.

Koivuluoma Jaana, Nopankylän vanhempainyhdistyksen sihteeri.

11.12.2019 Tytti Luoto, sosiaalijohtaja

Marko Lähde, hallinto- ja talousjohtaja.

Sekä vuonna 2020 liittyen osittain vuoden 2019 arviointiin seuraavasti.

08.01.2020 Talousarvion laatiminen, työohjelman päivittäminen.

29.01.2020 Seppo Pirttikoski, kunnanjohtaja.

20.02.2020 Nokua-Keisanen Eveliina, varhaiskasvatusjohtaja.  
Viitasaari Tuomas, liikunta- ja vapaa-aikakoordinaattori.

18.03.2020 Arvi Snäll, JIK Ky:n talousjohtaja.

08.04.2020 Marko Lähde, hallinto- ja talousjohtaja.  
Seppo Pirttikoski, kunnanjohtaja.  
Elina Majapuro, JIK Ky:n ylilääkäri.

06.05.2020 Arviointikertomuksen vuodelta 2019 suunnittelukokous.

28.05.2020 Arviointikertomuksen v.2019 laatiminen.

10.06.2020 Tilintarkastusraportti, arviointikertomus allekirjoitus.

Tarkastuslautakunta on kokoontunut vuonna 2019 yhteensä 12 kertaa. Tarkastuslautakunnan kokoukset ovat alkaneet pääsääntöisesti aamuisin klo 09.00, jolloin viranhaltijoiden osallistuminen kokouksiin on voinut tapahtua työajalla.

Lautakunnan jäsenten osallistumisprosentti kokouksiin on ollut 95 %

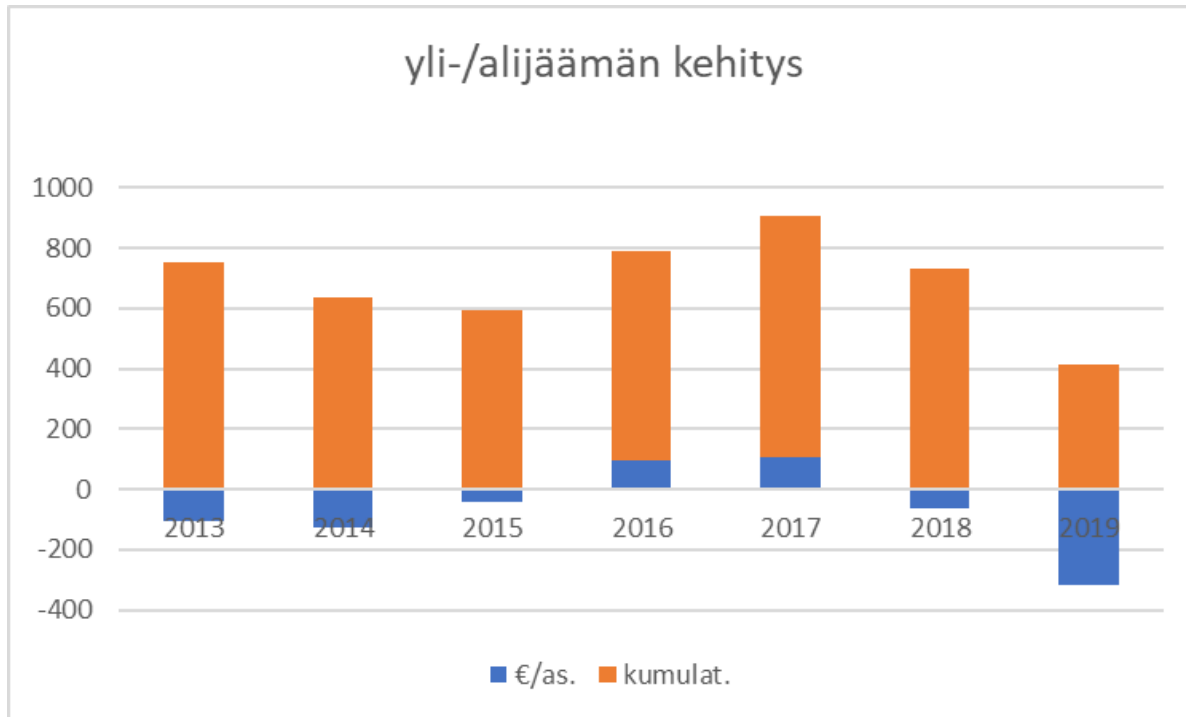
Tarkastuslautakunnan jäsenillä ei ole todettu esteellisyyksiä vuoden 2019 arvioinnin yhteydessä.

### **3. Talouden arviointi**

#### ***Taloudellinen asema ja sitovat taloudelliset tavoitteet***

Kunnan talous

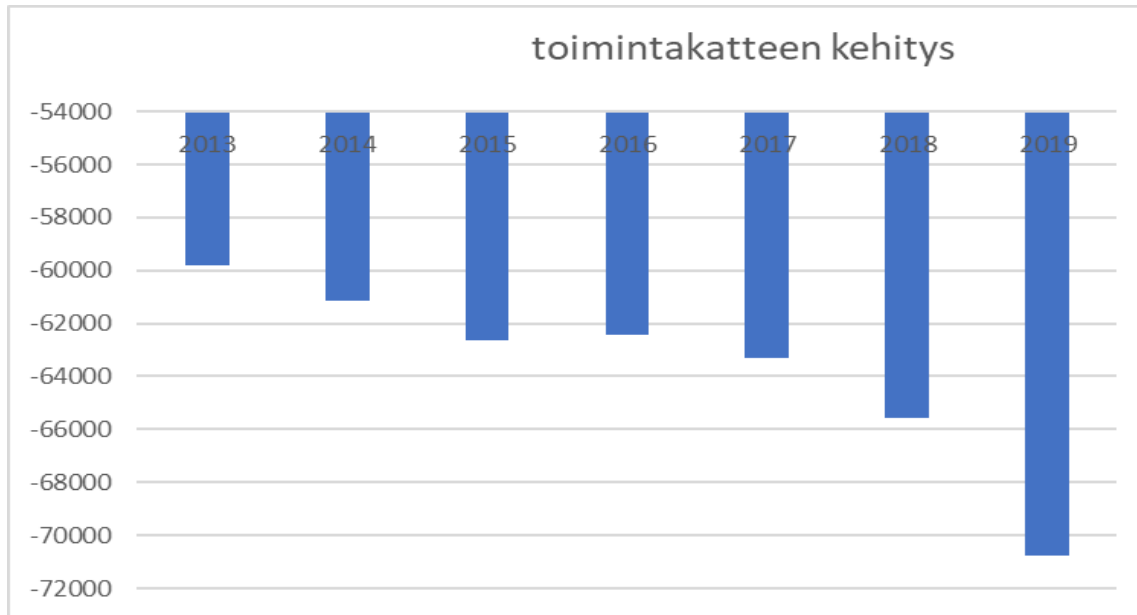
Vuoden 2019 tilinpäätös oli alijäämäinen n. 3,872 m€, edellisen vuoden tulos oli n. 0,775 m€ alijäämäinen. Viime vuosien myönteisen kehityksen jälkeen kumulatiivinen ylijäämä kääntyi laskuun.



Taseessa on vielä kertynyttä ylijäämää n. 5 m€ eli 413 €/as.

Vuosikate ei riittänyt kattamaan poistoja, ja asukaskohtainen vuosikate aleni n. 244 euroa/asukas. Ilmajoen kunnan vuosikate oli negatiivinen 0,737 m€ ja oli 2,47 m€ muutetussa talousarviossa ennakoitua huonompi. Poistojen jälkeen tilikauden alijäämäksi muodostui 3,87 m€, mikä on 3,1 m€ edellisvuotta huonompi. Muutetussa talousarviossa tilikauden tulos oli 1,69 m€ alijäämäinen, joten tulos toteutui vielä 2,18 m€ muutettua talousarviota huonompana.

Tilikauden taloudellinen tilanne huononi edellisestä vuodesta, toimintakate oli 5,2 m€ heikompi kuin vuonna 2018. Toimintamenot kasvoivat edellisvuodesta 5,02 m€. Muutettuun talousarvioon verrattuna menot ylittyivät 2,96 m€ eli 3,8 %. Toimintatuotot laskivat edellisestä vuodesta 0,147 m€ eli 1,5 %. Muutettuun talousarvioon verrattuna toimintatuotot ylittyivät n. 0,03 m€.



Verotulot ja valtionosuudet toteutuivat muutettua talousarviota paremmin (+0,298 m€). Alkuperäiseen talousarvioon verrattuna verotulokertymästä jäätin n. 0,7 m€. Valtionosuudet kasvoivat vuodesta 2018 yhteensä 0,42 m€. Valtionosuuksien kasvuun vaikutti hallituksen päätös kompensoida kunnille verotulojen menetyksiä. Valtionosuuksilla katettiin vuonna 2019 toimintakatteesta 36,54 prosenttia (2018: 36,95). Verotuloarviota laskettiin talousarviomuutoksella 0,99 m€. Verotulot ylittivät muutetun talousarvion n. 0,29 m€:lla, kunnallisveron tuotto ylittyi n. 0,27 m€ muutetusta talousarviosta. Yhteisöveron tuotot ylittyivät 0,22 m€:lla ja kiinteistöverot ylittyivät 0,003 m€:lla. Vuodesta 2018 verokertymä kasvoi 1,75 m€:lla.

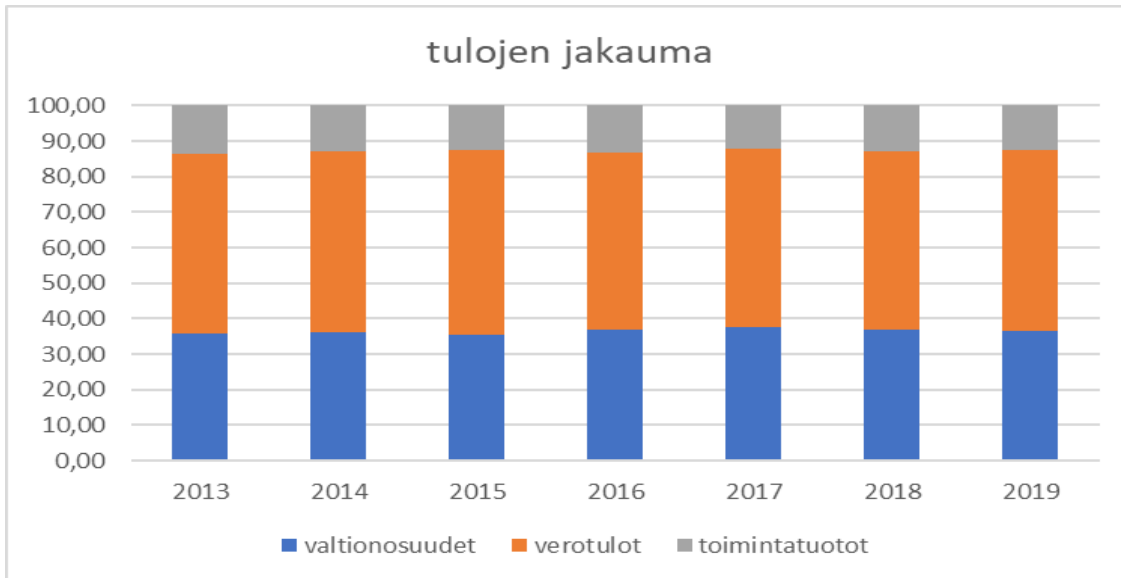
Verotulot ja valtionosuudet muodostavat kunnan keskeiset tuloerät (osuus tuloista 87,5 %). Niiden riittävydestä kulujen kattamiseen tulee huolehtia.

***Tarkastusautakunta kehottaa selvittämään kiinteistöveroselvityksen hyödyt ja tarpeen.***

***Monista eri tekijöistä johtuen kiinteistöveron ulkopuolelle on mahdollisesti jäänyt huomattava määrä rakennusmassaa, joka ei sisälly minkään viranomaistahon rekisteritietoihin.***

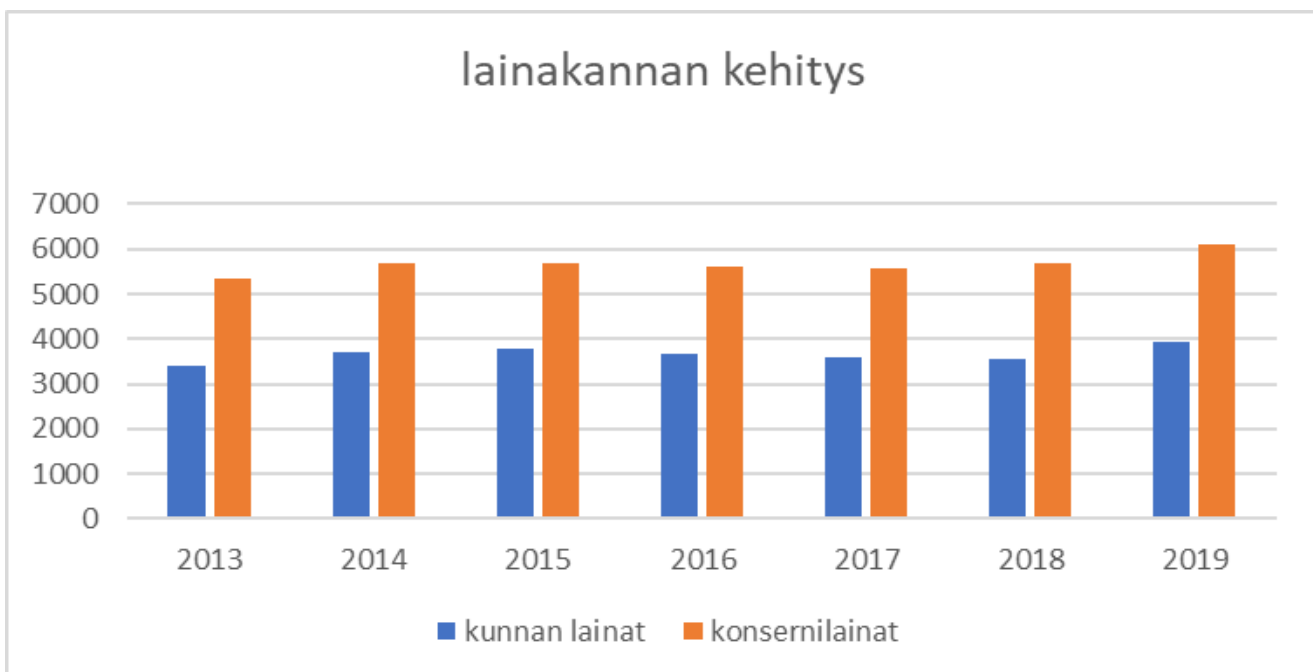
***Useissa kunnissa on todettu puutteellisten ja virheellisten rekisteritietojen vuoksi merkittävän osan kiinteistöveron piiriin kuuluvista verokohteista jääneen veron ulkopuolelle. Kiinteistöveron ulkopuolella olevien rakennusten osuus saattaa olla jopa yli 20 %. Virheiden oikaisu ja puuttuvien rakennusten saattaminen kiinteistöveron piiriin kasvattaa merkittävästi kunnan kiinteistöverotuloja sekä johtaa myös osaltaan kiinteistön omistajien tasa-arvoiseen verokohteluun.***



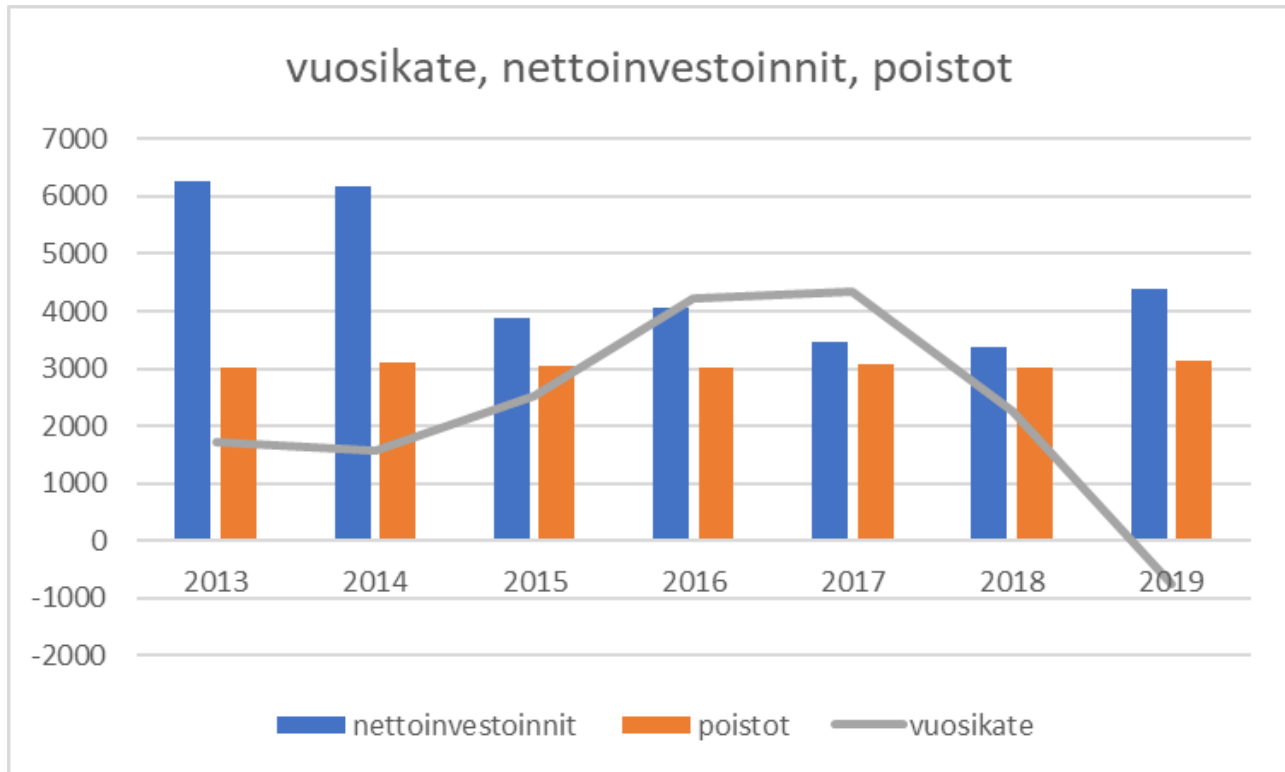


Tulojen riittävyyttä toiminnan, investointien ja lainavelvoitteiden hoitamiseen kuvaava toiminnan ja investointien rahavirta oli vuonna 2019 5,13 m€ negatiivinen ja 4,0 m€ edellisvuotta pienempi; investointitaso oli n. 1 m€ korkeampi kuin edellisenä vuonna. Syynä tulo-rahoituksen riittävyyden pienentymiseen on pienentynyt vuosikate. Myyntivoittoja kirjattiin v. 2019 yhteensä 0,53 m€.

Tulo-rahoituksesta merkittävä osa käytettiin lainojen lyhennyksiin 3,94 m€, uutta pitkäaikaista velkaa otettiin tilikaudella 10 m€. Lyhytaikaisten kassalainojen määrä lisääntyi 3,8 m€. Asukaskohtainen lainakanta kasvoi jonkin verran 3950 euroa/asukas (2018: 3568 eur/as). Kunnan omavaraisuusaste heikkeni lainan lisäyksistä johtuen, ollen vuonna 2019 37,9 % (2018: 42,5 %) Suhteellinen velkaantuneisuus oli 74 % (2018: 69 %).



Vuosikatteen, nettoinvestointien ja poistojen vertailu osoittaa, että päättyneellä tilikaudella kunnan vuosikate ei riittänyt kattamaan poistoja. Nettoinvestoinnit ovat olleet viimeiset vuodet selvästi poistoja suuremmat, mutta viime vuosien aikana tilanne on tasapainottunut. Vuosikate oli nettoinvestointeja ja poistoja suurempi vuosina 2016 ja 2017, mutta v. 2018 tilanne muuttui, eikä vuosikate enää riittänyt kattamaan nettoinvestointeja.



### Konsernin talous ja kuntalain mukaisten tunnuslukujen toteuma

Konsernitilinpäätöksen- ja tunnuslukujen kehityksen seuranta ja arviointi on korostunut. Alijäämän kattamisvelvollisuus (kuntalaki 110 §) koskee edelleen peruskuntien taseen alijäämiä, mutta kuntalain mukaiset talousvaikeuksissa olevan kunnan kriteerit (kuntalaki 118 §) koskevat koko kuntakonsernia.

Uuden kuntalain mukaan erityisen vaikeassa tilanteessa olevan kunnan arviointimenettely voidaan käynnistää ensinnäkin, jos kunta ei ole kattanut kunnan taseeseen kertynyttä alijäämää 110 §:n 3 momentissa säädettyssä määräajassa. Arviointimenettely voidaan lisäksi käynnistää, jos asukasta kohden laskettu kertynyt alijäämä on kuntakonsernin viimeisessä tilinpäätöksessä vähintään 1 000 euroa ja sitä edeltäneessä tilinpäätöksessä vähintään 500 euroa, tai kunnan rahoituksen riittävyttä tai vakavaraisuutta kuvaavat kunnan ja kuntakonsernin talouden tunnusluvut ovat kahtena vuonna peräkkäin täyttäneet seuraavat raja-arvot

Kunnan arviointimenettelyssä käytettäviä tunnuslukuja on muutettu kuntalain muutoksella, joka on tullut voimaan 1.3.2019:

		2019	2018	2017	
<b>Asukasta kohden laskettu kertynyt alijäämä</b>	Raja-arvo		-1000	-500	<b>Ei täyty</b>
on kuntakonsernin viimeisessä tilinpäätöksessä vähintään 1 000 euroa ja sitä edeltäneessä tilinpäätöksessä vähintään 500 euroa.	Toteuma	186	624	796	
<b>TAI jos kahden viimeisen tilinpäätöksen mukaan seuraavat tunnusluvut täyttyvät:</b>					
• kunnan konsernituloslaskelman vuosikatteen ja poistojen suhde on alle 80 %		13	59	123	<b>Täyttyy</b>
• Kunnan tuloveroprosentti on vähintään 2,0 prosenttiyksikköä korkeampi kuin kaikkien kuntien painotettu keskimääräinen tuloveroprosentti (2017: 19,90; 2018: 19,84; 2019: 19,88)	Raja-arvo	21,88	21,84	21,90	<b>Ei täyty</b>
	Toteutuma	20,75	20,25	20,25	
• asukasta kohden laskettu kunnan konsernitilinpäätöksen lainojen ja vuokravastuiden määrä ylittää kaikkien kuntien konsernitilinpäätösten lainojen ja vuokravastuiden keskimääräisen määrän vähintään 50 %:lla	Raja-arvo		9805	9 448	<b>Ei täyty</b>
	Toteuma	6112	5692	5601	Vuoden 2019 konsernien keskiarvo ei tiedossa
• konsernitilinpäätöksen laskennallinen lainanhoitokate on alle 0,8		0,3	0,4	0,7	<b>Täyttyy</b>

Kunnan tai kuntakonsernin taseessa ei ole kattamatonta alijäämää. Myöskään muut tunnusluvut lukuun ottamatta laskennallista lainanhoitokatetta sekä vuosikatteen ja poistojen suhdetta eivät ylitä kuntalain mukaisia raja-arvoja.

### Talouden tasapainottaminen

Kuntalain 110 § mukaan kunnan taseeseen kertynyt alijäämä tulee kattaa enintään neljän vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien. Kunnan taseessa ei ole kattamatonta alijäämää.

***Tarkastuslautakunta haluaa kiinnittää erityistä huomiota myös Ilmajoen kunnan vastuuseen JIK-peruspalveluliikelaitoskuntayhtymän taseeseen kertyneen alijäämään kattamisvelvollisuuteen (4,519 m€) ja siihen että JIK-kuntayhtymän talousarviossa ei ole esitetty konkreettisia keinoja, miten alijäämä katetaan vuoden 2023 loppuun mennessä kokonaisuudessaan. Ilmajoen kunnan osuus JIK-kuntayhtymän alijäämän kattamisvelvollisuudesta on noin 1/3.***

### 3. Talouden arviointihuomiot

Käyttötalouden toteutuneet kokonaismenot olivat 4,49 milj. € alkuperäistä talousarviota korkeammat. Toteutuneet tulot olivat talousarvion mukaiset. Nettomenot olivat 4,53 milj. € korkeammat kuin talousarviossa.

Olennaisimpia nettomenojen vähennyksiä alkuperäiseen talousarvioon verrattuna oli seuraavilla tulosalueilla:

- Yleishallinnon tulosalue 0,229 milj. €
- Kunnallistekniikan tulosalue 0,201 milj. €

Olennaisimpia nettomenojen lisäyksiä alkuperäiseen talousarvioon verrattuna oli seuraavilla tulosalueilla:

- JIK oma toiminta 1,044 milj. €
- Erikoissairaanhoidon tulosalue 2,260 milj. €
- Sos.työ/lasten ja perheiden palvelut 0,665 milj. €
- Perusopetus 0,508 milj. €
- Kiinteistöpalvelujen tulosalue 0,421 milj. €
- Varhaiskasvatus 0,212 milj. €

#### Investoinnit

Alkuperäinen talousarvio (netto)	Toteutunut (netto)
Menot 6.892.300 €	4.482.192 €
Tulot 370.000 €	89.803 €
Netto 6.522.000 €	4.392.389 €

#### Vuosikate:

Vuoden 2019 vuosikate oli noin 4,400 m€ talousarviota heikompi. Alkuperäisessä talousarviossa vuosikate oli +3,767 milj. € ja tilinpäätöksen mukaan se oli -0,737 milj. €.

Pitkällä aikavälillä vuosikatteen pitäisi pystyä kattamaan lainanlyhennykset ja investoinnit.

***Talouden seurantaan ja raportoinnin nopeuteen tulee jatkossa kiinnittää erityistä huomiota.***

***Talouden raportointi kunnanvaltuustolle tulisi olla säännöllistä ja vakiintunutta toimintaa.***

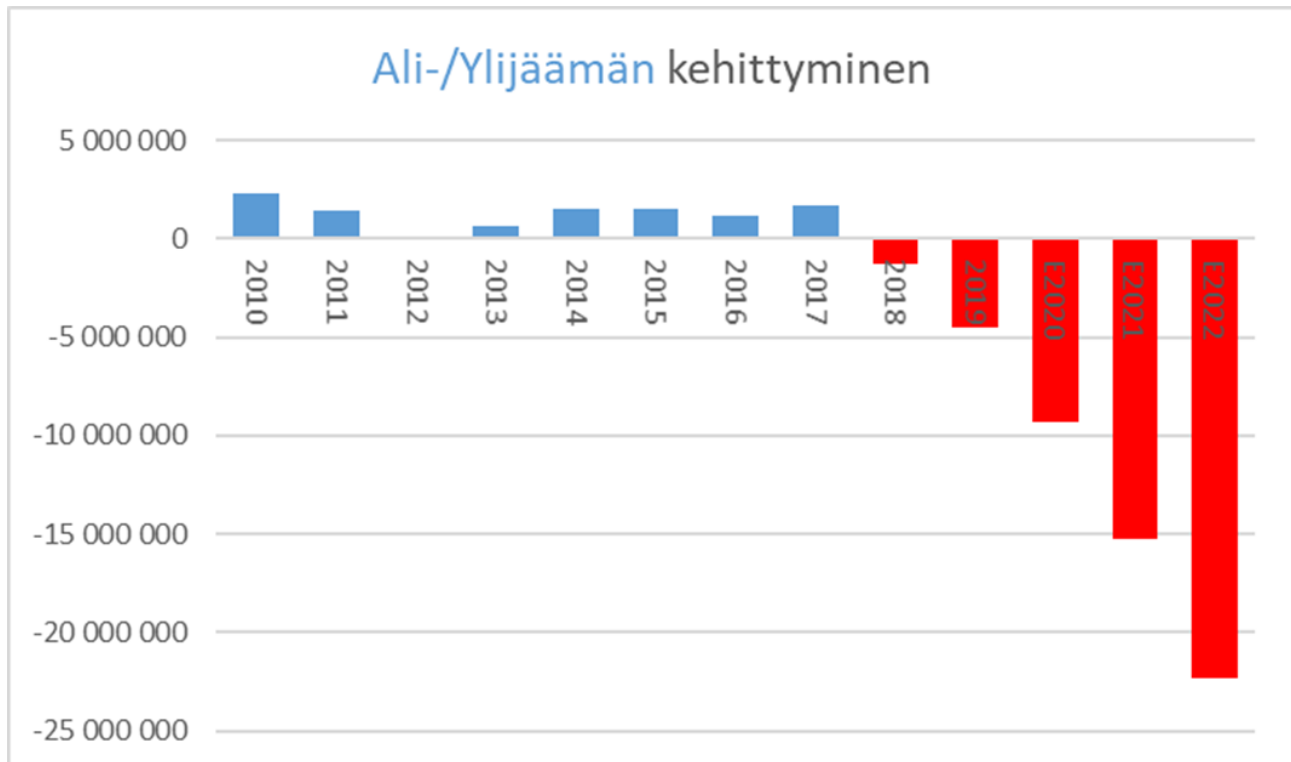
***Tarkastuslautakunta suosittaa että kunnanvaltuustolle raportoitaisiin toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumisesta sekä muista oleellisista havainnoista ajalta 01.01-31.03.,- 01.01- 30.06, ja***

***01.01.-30.09. Koko toimintavuoden osalta raportointi suoritettaisiin tilinpäätöksen yhteydessä.***

***Tällöin käytäntö olisi sama kuin JIK-peruspalveluliikelaitoskuntayhtymän hallintosäännön 19 §:ssä talousarvion seurannasta säädetty käytäntö.***

**Edelleen tarkastuslautakunta haluaa kiinnittää vakavaa huomiota JIK-peruspalveluliikelaitoskuntayhtymän haasteisiin, joilla on merkittävä vaikutus toteutuessaan myös Ilmajoen kuntatalouteen.**

**Alla kuvaajassa esitettynä JIK-kuntayhtymän alijäämän kehittyminen ja miten se kehittyy jatkossa, ellei korjaavia toimenpiteitä tehdä.**



\*Ei muutoksia tekemiseen => Sama lopputulos

\*Palkka nousu 2020 3%, 2021 ja 2022 2% p.a

\*Muut kulut 1% p.a

## 5. Toiminnan ja tavoitteiden arviointi

Valtuuston hyväksymien toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen on esitelty vuoden 2019 toimintakertomuksen sivuilla 20-66.

Tarkastuslautakunta arvioi valtuuston asettamien tavoitteiden toteutumisen avulla kunnan toiminnan tuloksellisuutta.

Toiminnalliset tavoitteet ovat pääosin saavutettu.

*Tarkastuslautakunta on aiempina vuosina kiinnittänyt huomiota tavoitteiden laatuun ja mitattavuuteen. Kehitystä tavoitteiden asettamisessa on tapahtunut, mutta koemme että jatkossakin tavoitteiden asettamisessa tulisi olla haasteellisempia tavoitteita. Selkeät ja kirkaat tavoitteet auttavat pääsemään haluttuun tavoitteeseen, eikä korkealle asetettuja tavoitteita pidä pelätä. Nostamme muutamia oleellisimpia havaintoja, joissa havaintojemme mukaan toiminnallisissa tavoitteissa ei onnistuttu tai edetty.*

### **Tekninen lautakunta:**

**Vesihuolto:** -Vesihuoltoverkostojen korjausvelan määrittäminen ja sen myötä saneeraustarpeiden selvittäminen.

### **Kunnanhallitus:**

**Yleishallinto:** - Viestintäohjeistuksen päivittäminen

**Henkilöstötoimisto:** -Henkilökohtaisen lisän myöntämiseen yhtenäiset kriteerit.  
-Kunnan toimipisteiden pelastussuunnitelmien päivitys.

### **Kasvatus- ja opetuslautakunta:**

- Perusopetuksen palveluverkkosuunnitelma valmistuu vuoden 2019 loppuun mennessä.
- Varhaiskasvatuksen aluejohtajamallin käyttöönotto ei toteutunut.

## **6. Tarkastuslautakunnan muut havainnot**

**+ Vuoden 2019 arvioinnissa kiinnitimme positiivista huomiota varhaiskasvatuksen henkilöstötyytyväisyyskyselyn sekä asiakastytyväisyyskyselyn tuloksiin, sekä varhaiskasvatuksen joustaviin toimintamalleihin.**

**+ Perusopetuksen positiiviseen ilmapiiriin ja työmoraaliin haasteellisista tilaongelmista huolimatta.**

*Tässä yhteydessä haluamme lausua erityiskiitokset perusopetuksen henkilökunnalle venymisestä haasteellisissa olosuhteissa sisäilmaongelmien kanssa taistellessa, samoin kuin virkaa tehneelle sivistysjohtajalle.*

**+ Ilmajoen kunnan elinkeinotoimessa on positiivinen noste.** Vuoden 2019 alussa luotu YritysHerrala-konsepti on hieno työkalu yrittäjyydestä haaveileville, sekä tuo olemassa oleville yrittäjille monipuolista tukea yrityksen toiminnan eri vaiheisiin. On ensiarvoisen tärkeää jatkaa hienoa kehitystä, sekä hyödyntää elinkeinopuolelle kohdennettuja määrärahoja jatkossa suuremmin yritys- ja tonttimarkkinointiin. Esimerkiksi elinkeinotoimen n. 70.000 € ylijäämä olisi suoraan kohdennettava esimerkiksi tienvarsimainontaan sekä elinkeinotoimen messuosaston luomiseen. Lisäksi jalkautuminen alan tapahtumiin olisi jatkossa oltava automaatio, ja osallistuminen voisi tapahtua esimerkiksi yhteistyössä Ilmajoen yrittäjäjärjestön kanssa.

+ Asukasmäärän kasvuun 85 henkilöllä aikana, jolloin maakunnassa yleisesti väkimäärä laskee. Tämä kertonee onnistuneesta kaavoituksesta.

+ Henkilöstön sairauslomien hienoinen lasku. (2019 16,26 pv. - 2018 17,58 pv.)

+ Ilmajoki mukaan työllisyyskokeiluun.

+ Kirjaston käytön lisääntyminen, omatoimikirjasto.

+ Kuntakonserniin kuuluvan Ilmajoen Vuokratalot Oy:n positiivinen tulos +514th€

- **Kunnan omistamien kiinteistöjen huomattava korjausvelka. (29 m€) Korjausvelka kasvaa vuosittain 3,4 m€**

*Tarkastuslautakunta kiinnittää huomiota kiinteistöjen korjaus- ja huoltosuunnitelmien päivittämiseen ja pidemmän aikavälin suunnitelmien tarpeeseen kiinteistökannan korjausvelan kasvamisen estämiseksi.*

- **Varhaisen välittämisen toteutuksessa puutteita.**

- **Koulua käymättömien lasten määrä kasvaa.**

- **Valtuuston päätösten toimeenpanossa puutteita. Esim. Kunnanvaltuuston äänentoistoon varattu kahtena eri vuotena määräraha, mutta asia ei ole edennyt.**

### Tarkastuslautakunnan huomiot seikkoihin, joissa olisi kehittämisen tarvetta:

**\*Tarkastuslautakunta kiinnittää huolta lasten ja nuorten kasvavaan huumausaineiden käyttöön Ilmajoella.**

*Miten Ilmajoen kunta tekee ennakoivaa valistustyötä, sekä tuo käytännön esimerkein tietoon huumausaineiden sekä alkoholin käytön haittavaikutuksista? Miten valistustyö näkyy sosiaalisessa mediassa, sekä perinteisenä kouluihin jalkautumisena?*

**\*Työsopimusten tekijöiden määrä tulisi keskittää pienemmälle määrälle henkilöitä, jotta käytännöt yhtenäistyisivät.**

**\* Päätöksenteon avoimuuden ja läpinäkyvyyden lisääminen.** *Päätöksenteon avoimuuden lisääminen edistää kuntalaisten mahdollisuuksia ottaa kantaa jo asioiden valmisteluvaiheessa. Avoin keskustelu mm. taloudesta on tärkeää ja keskustelulle on luotava foorumeja. Avoin ja läpinäkyvä hallinto on tärkeä ennakoitavuuden ja kuntalaisten oikeusturvan tae.*

*Onko esimerkiksi nykyinen talousarvioprosessi riittävä läpinäkyvyyden kannalta poliittisille ryhmille ja päättäjille?*

*Onko pöytäkirjojen esillä oloaika riittävä?*

**\* tilinpäätöksen valmistumiseen säädetyn ajan puitteissa**

**\* digitalisaation mahdollisuuksien laajempi käyttöönotto**

**\* kuntalaisten osallistamisen lisääminen**

**\* kunnanhallituksen tehtäviin kuuluva kunnanvaltuuston päätösten lainmukaisuuden ja täytäntöönpanokelpoisuuden valvonnassa ajallisia haasteita.**

**\* kuntamarkkinoinnin kehittäminen**

**Muuta:** Tarkastuslautakunta kiinnittää huomiota kuntastrategiassa mainituille edellytyksille kuntalaisten omaehtoiselle toiminnalle ja hyvinvoinnille sekä yhteistyöhön kolmannen sektorin toimijoiden kanssa. Monet valtakunnalliset järjestöt, paikalliset urheiluseurat, eri seurakunnat tekevät pyyteetöntä työtä kuntalaisten hyvinvoinnin eteen.

Kyläseurat -ja koulut ovat omilla alueillaan tärkeitä. Näiden kaikkien toiminta yhdistää kuntalaisia ja luo vireyttä sekä elinvoimaa.

Ilmajoen kunta on tukenut näitä toimijoita ja tulevaisuudessakin on syytä pitää huolta myös kolmannen sektorin toimintaedellytyksistä. Erinomaisina esimerkkeinä mm, eri seurakuntien järjestämä ruokajako, eri kohtaamispaikat, urheiluseurojen mittava nuorisotyö ja monet muut tahot jotka edesauttavat toimillaan kuntalaisten hyvinvointia ja luovat harraste mahdollisuuksia.

Kuntakeskuksen kehittämistyötä olisi syytä jatkaa ja laajentaa ryhmää uusien ideoiden ja näkemysten luomiseksi kuntakeskuksen viihtyisyyden parantamiseksi.

Ympäristön kokeminen viihtyisänä on myös merkittävä kunnan elinvoimatekijä.

#### **Vuoden 2018 arviointikertomuksen huomioiden johdosta:**

Edellisen vuoden 2018 tarkastuslautakunnan arviointikertomuksessa pyydettyihin selvityksiin on saatu vastaukset ja ne on esitetty myös kunnanvaltuustolle.

Perusturvalautakunnalta pyytämämme selvitys Ilmajoen kunnan kehitysvammahuollon autetun asumisen yksikkö Onnenkodissa epäkohtailmoituksen perusteella tehdystä tarkastuksesta on AVI: n valvontapäätöksen osalta valmistunut 04/2020 ja tarkastuslautakunta on saanut valvontaraportin suoraan AVI: lta.

Epäkohtailmoituksessa tuotiin esille se, että yksikössä ei pystytty sen hetkisillä resursseilla tarjoamaan laadukasta asumista. Lisäksi tuotiin esille huoli yksikön johtamisesta. Yksikössä on ollut vuoden 2013 jälkeen viisi eri vastaavaa ohjaajaa.

Ratkaisussaan Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto katsoo, että Ilmajoen kunnan kehitysvammahuollon autetun asumisen yksikön Onnenkodin toiminnassa ei tarkastuskäynnin jälkeen tehtyjen korjaavien toimenpiteiden jälkeen ole viitteitä lainvastaisesta tai muuten kyseenalaisesta toiminnasta. Valvonta asian osalta on päätetty.



## 7. Yhteenveto

**Tarkastuslautakunta pyytää tässä kohdassa mainituista seikoista selvityksen ao. toimielimiltä**

### **Perusturvalautakunta**

Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveystalvuluista (980/2012)

5 §:ssä määrätään suunnitelmasta ikääntyneen väestön tukemiseksi.

Lain mukaan kunnan on laadittava suunnitelma toimenpiteistään ikääntyneen väestön hyvinvoinnin, terveyden, toimintakyvyn ja itsenäisen suoriutumisen tukemiseksi, sekä iäkkäiden henkilöiden tarvitsemien palveluiden ja omaishoidon järjestämiseksi ja kehittämiseksi. Suunnitelma on laadittava osana kunnan strategista suunnittelua. Lain mukaan suunnitelman hyväksyy kunnanvaltuusto ja se on tarkastettava valtuustokausittain. JIK ky:n johtokunta on 23.05.2014 päivittänyt hoivan strategia 2009-2016. Ilmajoen kunnanvaltuusto ei ole tänä valtuustokautena käsitellyt suunnitelmaa ikääntyneen väestön tukemiseksi.

### **Tekninen lautakunta.**

Vesihuoltoverkostojen korjausvelan määrittäminen ja sen myötä saneeraustarpeiden selvittäminen.

### **Kunnanhallitus.**

Viestintäohjeistuksen päivittäminen

Henkilökohtaisen lisän myöntämiseen yhtenäiset kriteerit.

Kunnan toimipisteiden pelastussuunnitelmien päivitys.

JIK-kuntayhtymän taseeseen kertyneen alijäämän kattamisvelvollisuuden konkreettiset toimenpiteet.

Kuntalain (410/2015) 126 §:n mukaisesti kunnilla on yhtiöittämisvelvollisuus, silloin kun kunta toimii kilpailutilanteessa markkinoilla. Ilmajoen kunta toimii käsityksemme mukaan yrityksille vuokrattavien kiinteistöjen osalta kilpailutilanteessa markkinoilla. Yhtiöittämisvelvoitteesta voidaan poiketa, mikäli toiminnan katsotaan olevan vähäistä.

Pyydämme selvityksen kunnanhallitukselta yhtiöittämisvelvollisuuden tarpeesta. Vuokrattavien kiinteistöjen/toimitilojen määrästä sekä toimenpiteistä yhtiöittämisvelvollisuuden johdosta.

**Kasvatus- ja opetuslautakunta**

Perusopetuksen palveluverkkosuunnitelman valmistuminen.

**Ympäristölautakunta**

Selvitys kiinteistöveron alaisten rekistereiden ajanmukaisuudesta

Keskeneräisten rakennusten määrä 31.12.2019 348 kpl kuntarekisterin mukaan.

Väestörekisterin mukaan v 2018 (808 kpl)

**8. Arviointikertomuksen valtuustokäsittely**

Tarkastuslautakunta esittää kunnanvaltuustolle, että vuoden 2019 arviointikertomuksen perusteella veloitetaan kunnanhallitus ja lautakunnat antamaan tarkastuslautakunnalle lausuntonsa arviointikertomuksen yhteenvedossa esitetyistä havainnoista lokakuun 2020 loppuun mennessä.

Kuntalain 121 §:n mukaan kunnanhallituksen on annettava lausunto toimenpiteistä, joihin arviointikertomus antaa aihetta.

Tarkastuslautakunta jättää arviointikertomuksen vuodelta 2019 kunnanvaltuuston käsiteltäväksi.

Tarkastuslautakunta kiittää kunnan viranhaltijoita ja lautakunnan kokouksissa vierailleita asiantuntijoita hyvästä yhteistyöstä.

**9. Allekirjoitukset**

Ilmajoella 10.06.2020

**Hannu Akkanen**

puheenjohtaja

**Juha-Pekka Karvonen**

varapuheenjohtaja

**Sari Mantere**

jäsen

**Birgitta Sihto**

jäsen

**Seppo Pitkämäki**

jäsen